

Vombsänkans kvaliteter

Workshop på Östarps Gästis den 6:e oktober. Foto Per Blomberg.

Lördagen den 6:e oktober var vi ett 20-tal personer som samlats på Östarps Gästgivaregård för att tillsammans analysera landskapets kvaliteter. Sanna Månsson, som är planerare i Sjöbo kommun, och Christian Winterby, som är landskapsarkitekt i Lunds kommun, hade förberett mötet och introducerade grupparbetena. Vi började med att sammanställa viktiga platser i Klingavälsåns dalgång genom att markera med färglagda flörtkulor på en stor karta. Främst markerade vi värdefulla natur- och kulturmiljöer, platser som vi gärna besöker, vägar som vi använder för att åka till affärer eller jobb, cykelvägar, strövstigar och intressanta platser som vi gärna vill veta mer om men även platser som vi inte gärna besöker. Det blev mycket få platser som vi upplever som negativa i området och i diskussionerna framgick att området har väldigt höga värden men att vi ofta blir hemmablinda.

Vi gjorde sedan en paus i arbetet och åt en mycket god lunch med skånsk äggkakaka och bacon på Gästis. Trots att det regnade gav de historiska miljöerna en mycket trevlig inramning åt da-

gen. Efter lunch fortsatte workshopen med en andra omgång med grupparbeten där vi beskrev styrkor/möjligheter och svagheter/hot på postlappar (en så kallad SWOT-analys). Sedan grupperade vi lapparna utifrån olika teman och deltagarna fick betygsätta de ämnen så de tyckte var viktigast för framtiden. Det framkom av analysen att fortsatt jordbruksdrift med framför allt betesdjur är en av de viktigaste förutsättningarna för landskapets värden. Bättre cykel- och vandringsmöjligheter var också en sak som framhölls. Det är bland annat mycket svårt att passera väg 11 på tvären om man vill ta sig från t ex Vomb och Vombsfure till Veberöd.

Flertalet deltagare kom från den centrala och östra delen av projektområdet och det var få som brukade vistas på Revingefältet och kring Kranesjön. Dessa områden är dock mycket populära för friluftsliv från tätorterna och städerna Lund och Malmö samt har mycket höga natur- och kulturhistoriska värden. Arbetet med analysen kommer att fortsätta på nästa workshop.

Workshop på Östarps Gästis den 6:e oktober. Foto Per Blomberg.

Workshop på Östarps Gästis den 6:e oktober. Foto Per Blomberg.

Workshop på Östarps Gästis den 6:e oktober. Foto Per Blomberg.

Aktuellt

i Klingavälsåns dalgång

Information om natur- och kulturlandskapet i Vombsänkan från Lunds- och Sjöbo kommuner samt Länsstyrelsen i Skåne

Studiebesök på museet i Zemaitija nationalpark i Litauen. Författaren är till höger.

LIFescape i Litauen

Den tredje internationella konferensen i EU-projektet LIFescape hölls på universitetet i Klaipeda i Litauen. Ca 40 deltagare träffades för att under tre dagar inspireras och utbyta erfarenheter om delaktighet och brukarmedverkan i projektets olika pilotområden. En exkursion till den natursköna nationalparken ingick i programmet.

Den 10-12 november genomförde projektet LIFescape en resa till Klaipeda och nationalparken Žemaitija i Litauen. Universitetet i Klaipeda och nationalparken Žemaitija är två av de 8 parterna i projektet. I programmet ingick projektets tredje internationella konferens och besök på nationalparken. Från Lunds kommun deltog tre tjänstemän och två politiker och från Sjöbo kommun deltog två tjänstemän. Programmet började den 10 november med en dagslång konferens på universitetet i Klaipeda. Föreläsningarna behandlade framförallt de Litauiska parternas pilotområde nationalparken Žemaitija. Bland annat visades exempel på hantering av konflikter mellan å ena sidan skydd av landskapet och å andra sidan exploatering. Områdets naturförutsättningar, exempelvis vattenförhållanden behandlades också. Genom nationalparken flyter floden och flera sjöar är belägna i parken. I området finns översvämningsrisker

och man har under de senaste decennierna noterat en förskjutning av vattenflödena i området mellan årstiderna, beroende på klimatförändringar. Arkitektkontoret TBC visade intressanta exempel på hur man i ett antal projekt använt metoder för dialog med medborgare. De litauiska myndigheterna visar sig också vara väl framme när det gäller användning av GIS för att medborgare lätt ska kunna förmedla åsikter och information som kan knytas till geografiska platser. På kvällen samlades deltagarna för samkväm på en av Klaipedas restauranger. Där gavs också möjlighet till att åka upp i den höga byggnaden där restaurangen låg, för en utblick över den vackra staden.

Under dag två företogs en exkursion via buss till nationalparken Žemaitija. Olika sceniska och kulturhistoriska intressanta platser besöktes. Nationalparkens museum imponerade med

en välbesökt utställning som visade områdets naturvärden samt gamla seder och bruk bland befolkningen. Under eftermiddagen ledde Per Blomberg en övning där projektdeltagarna fick pröva på olika metodexempel för dialogmöten. Övningen skedde i en naturskönt belägen hotellanläggning i anslutning till nationalparken. På kvällen bjöd de Litauiska värdarna på middag med traditionella rätter. Ett danslag mötte upp iförda folkdräkter och höll en föreläsning av dans-, musik- och berättartraditioner där också projektdeltagarna fick delta i flera roliga danslekar. Efter en spännande dag med många intryck var det dags för återfärd till Klaipeda.

Under den tredje dagen hölls ett internt projektmöte där representanter för de åtta parterna diskuterade projektet och kommande aktiviteter. Utformningen av de enkäter som Linnéuniversitetet tar fram för spridning i de olika pilotområdena, diskuterades ingående.

Som helhet var de tre dagarna i Litauen mycket givande. Det litauiska värdskapet var ypperligt. Det är av stort värde att i konferens- och exkursionsform men också under mer avslappnade och informella former kunna utbyta erfarenheter inom projektet. Genom att lära av varandra kan vi nå längre i våra egna pilotområden.

Christian Wintenby

Per Blomberg och Mentor Demjaha från Lund studerar den fina utställningen om naturen i Zemaitija nationalpark.

Aktuellt

i Klingavälsåns dalgång

Information om natur- och kulturlandskapet i Vombsänkan från Lunds- och Sjöbo kommuner samt Länsstyrelsen i Skåne

Kronhjortsbröl den 21 september

Föredrag av Lars-Anders Fridström om vattenverket i Vomb. Foto: Per Blomberg

Intresset var stort när LIFEscape arrangerade en träff om kronvilt. 75 personer ville komma men endast 50 fick plats. Mötet inleddes med en presentation av vattenverket av Lars-Anders Fridström. Anders Jarnemo, forskare från Sveriges Lantbruksuniversitet, höll sedan ett mycket intressant föredrag där han berättade om kronhjorten och hindarna i stort, men också om det speciella ämnet för kvällen; om kronhjortens bröl.

Brölet hör brunsten till och den startar i slutet av augusti, pikar i mitten av september och klingar därefter av. Hjortarna (hanarna) brölar för att få hindarna (honorna) intresserade av dem. Hindarna kan utläsa hjortarnas storlek, kondition, styrka m m bara genom att lyssna på deras bröl. Det hjälper dem att välja en hjort för parning. Får hindarna höra mycket bröl tidigt i brunstperioden blir de själva brunstiga tidigare och det kan innebära att hon tidigt väljer en hjort att para sig med. Ju tidigare parningen sker desto

bättre är det för kalven eftersom den föds något tidigare på våren och har längre tid på sig att växa till sig innan vintern kommer. Hindarna föder sina första kalvar vid två års ålder och det är bara i undantagsfall som de får fler än en kalv åt gången.

Vilda kronhjortar blir omkring 15 år gamla, om allt får gå sin naturliga gång. Hindarna kan däremot leva något längre. De blir mellan 18 och 20 år gamla och de föder kalvar även upp i denna ålder.

Vi åt soppa med bröd och begav oss sedan ut för att lyssna på kronhjortsbröl. Anders uppskattade att ca fem fullvuxna kronhjortar brölade på fältet framför oss. Till det kan räknas de ca 50 hindarna som han trodde fanns där tillsammans med en del unghjortar som ännu inte brölade. Han hade sin nattkikare med sig och några fick möjlighet att se djuren röra sig ute på fältet, trots dålig sikt eftersom det regnade lite.

Sanna Månsson

Föredrag av Anders Jarnemo om Kronhjorten i Vomb. Foto: Per Blomberg

Snabba fakta om kronhjorten:

De har mycket god hörsel, syn och luktsinne.

Den största hjorten som dokumenterats vägde 290 kg levande.

De är blandbetare som söker skydd i skog om dagen och betar på natten.

Brist på föda, skydd och ökande störningar driver kronhjortarna till att utöka sitt hemområde allt mer.

Brunsten varar augusti-september med pik i mitten av september.

Hinden är dräktig i 233 dagar och kalvarna föds i mitten/slutet av april.

Johan Hammar filmar under mötet om Kronhjort. Foto: Per Blomberg

Efter födraget bjöds det på soppa och nybakat bröd. Foto: Per Blomberg.

Aktuellt

i Klingavälsåns dalgång

Information om natur- och kulturlandskapet i Vombsänkan från Lunds- och Sjöbo kommuner samt Länsstyrelsen i Skåne

Studieresa i Skåne 12-13/9 2012

Lunds kommun stod som värd för en studieresa till Vombsänkan och Kristianstads vattenrike. Med på resan fanns våra partners från Danmark, Polen och Litauen samt tjänstemän från Lund och Sjöbo och boende i Klingavälsåns dalgång. Totalt var vi ett drygt 30-tal personer.

Alla deltagare anslöt vid stationen i Lund och vi åkte sedan tillsammans ut till Silvåkra där vi fikade vid rastplatsen och studerade gömslet "Ivassen". Guide och organisatör var Per Blomberg vid Lunds kommun och i bussen berättade även Christian Wintenby om den översiktliga planeringen i Lunds kommun. Alla presentationer skedde på engelska under studieresan. Vi fortsatte sedan via Vombs ångar till Sjöbo där vi åt lunch på Sjöbo gästis. Nästa anhalt på resan var Kristianstad där vi först checkade in på hotellet innan vi promenerade till det nya naturum och fikade i kaféet. Karin Magntorn som är ansvarig för naturum berättade sedan om verksamheten i Biosfärsområdet och den utställning som finns i naturum. Vi fick också möjlighet att se en film om arbetet med Biosfärsområdet. Syftet med besöket var dels att se hur man mycket framgångsrikt arbetat med våtmarker och våtmarksrestaurering i Kristianstads vattenrike samt hur allmänheten varit delaktig i arbetet. Efter besöket i naturum gick vi åter upp till kaféet där vi bjöds på en mycket god och ekologisk middag med storslagen utsikt över vattenriket.

Efter middagen gjorde vi en kortare vandring på Linnéstigen tillbaka till centrum och hotellet. De danska gästerna tog sedan med en del av deltagarna till fortsatt umgänge under trevliga former.

Dag två inledde vi med en exkursion till Vinnö ångar där limnolog Jonas Dahl vid Biosfärskontoret guidade oss och visade deras arbete. Vi hade ett strålande väder och fick se flera spännande restaureringsprojekt. Färden fortsatte sedan till Sjöbo gästis för lunch. Därefter tog Sanna Månsson över guidningen i Sjöbo kommun och berättade om kommunen och deras arbete i projektet. Vi Kumlatofta gjordes ett stopp intill Klingavälsån. Nästa stopp blev vid Hemmestorps mölla där Jonas Johansson från Kävlingeå-projektet berättade om arbetet med restaurering av våtmarker. Deltagarna fick också fika innan de återvände till Lund och avslutningen på studieresan. Våra utländska gäster återvände hem och verkade mycket nöjda med vad de fått se och ta del av i Sverige.

Per Blomberg

Fika på Fredholms kafé i naturum. Foto: Per Blomberg

Rundvandring i naturum. Foto: Per Blomberg

Vandring på Linnéslingan i Vattenriket. Foto: Per Blomberg

Guidning vid Vinnö ångar av Jonas Dahl från Vattenriket. Foto: Per Blomberg

Studiebesök vid Vinnö ångar. Foto: Per Blomberg

Aktuellt

i Klingavälsåns dalgång

Information om natur- och kulturlandskapet i Vombsänkan från Lunds- och Sjöbo kommuner samt Länsstyrelsen i Skåne

Gästgivaregårdar 16/9

Vi samlades i Sjöbo Gästgivaregårds festvåning den 16/9 för att lyssna på Matz Jörgensen som skulle ta oss på en historisk resa bland gästgiverierna i Sverige.

I Sverige var det Magnus Ladulås som år 1279 skrev en förordning som rörde gästgiverierna och deras funktion i samhället som viktiga noder. I Danmark hade man varit lite tidigare. Det var ca år 1180 som gästgiveriverksamheten startade i Danmark.

Det som låg till grund för gästgiveriverksamheten var den våldgästning hos bönderna som förekom i brist på ställen att bo över natten under långa resor. Man ville också organisera vägnät och utskänkingsställen för alkohol.

1344 kom den första lagtexten som bland annat reglerade var gästgiverierna skulle ligga och hur många hästar som skulle hållas där, så kallat hållskjuts.

Gästgivaren var en förtroendeperson eftersom det även handlade om ha utskänkningsstillstånd på gästgiverierna. Efter Karl XII var det vanligtvis gamla soldater som var gästgivare. Det var häradets bönder skötte underhållet på gästgivargårdarna. Häradets bönder hade även till uppgift att ha ett visst antal hästar, vagnar och slädar i reserv ifall de som fanns på gästgivargården

skulle vara utlånade allihop. Det var så kallat reservskjuts.

Sedan tidigt 1700-tal har det funnits gästgiveri i Everlöf. Att det ska ha funnits där tidigare har man inget belegg för men man tror att det har funnits i Everlöf sedan 1500-talet.

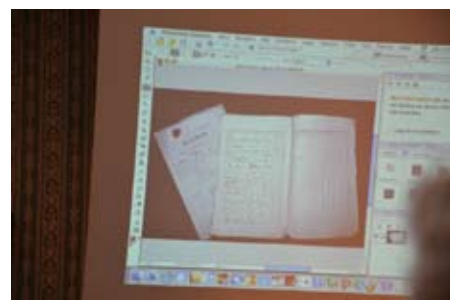
Var du inte nöjd med din vistelse på gästgiveriet kunde du skriva det i den så kallade liggaren som skulle finnas på gården. Länsmannen hade sedan viss tillsyn på gården och då kunde det bli rättsliga påföljder om det var allvarliga saker som han såg eller som togs upp i liggaren.

Behovet av gästgivargårdar minskar med järnvägens intåg. Järnvägshotell byggs och de blir ett övernattningsalternativ. År 1933 upphörde gästgiverierna att regleras i lag i Sverige.

Idag reser vi på ett helt annat sätt och gästgiverierna har fått konkurrens. Som Matz beskrev det skulle man kunna dra en långsökt parallell mellan dåtidens gästgiverier och dagens mackar och knutpunkter längs de stora motorvägslederna, bara baserat på dess funktioner.

Ovan och till vänster: Matz Jörgensen berättar om Gästgivargårdarnas historia.

Matz Jörgensen berättar om Gästgivargårdarnas historia.

Under fikan som serverades efter Matz föredrag hade vi många intressanta diskussioner, bland annat om Linné och hans resor i förhållande till gästgivargårdar. Detta hoppas vi kunna följa upp på nästa kulturhistoriska träff som är den 28/10 och ska just handla om Linné och hans skånska resa!

Vi tackar Matz och alla deltagare för att ha medverkat till att göra söndags-eftermiddagen intressantare!

Sanna Månsson

Efteråt bjöds på god fika på Sjöbo gästis.

Aktuellt

i Klingavälsåns dalgång

Information om natur- och kulturlandskapet i Vombsänkan från Lunds- och Sjöbo kommuner samt Länsstyrelsen i Skåne

Film om LIFEscape

Nu är filmen om projektet LIFEscape klar och kan ses via U-tube på länken:

<http://youtu.be/ijLgy40swH>

Filmen är gjord av naturfilmaren Johan Hammar på ekologgruppen i Landskrona på uppdrag av LIFEscape och Lunds kommun. I projektet kommer även en film om Vombsänkan och en film om slutresultatet i projektet att tas fram.

Hemsidan

Mer information om LIFEscape finns på den svenska projekthemsidan:

www.lifescapesverige.net

Här finns uppdaterad information, reportage från aktiviteter och äldre nyhetsbrev. Vi kommer även att lägga ut resultaten från workshops här och möjlighet att ge synpunkter på landskapsanalysen när den tar form.

Program hösten 2012

Utblickar från Linné 28/10

Den 28 oktober klockan 14-16 anordnas den tredje träffen om kulturhistoria i Vombsänkan. Dagens ämne är Utblickar från Linné och tar avstamp i landskapet före skiftesreformerna så som Linné såg det på sin skånska resa. Mötet bjuder på fika. Platsen är Bygårdens i Vomb och anmälan till Lena Ingvad, lana.ingvad@lund.se.

Vombsänkans framtid 20 november

Detta blir höstens viktigaste möte i LIFEscape. **OBS! Ändrat datum.** Utifrån kunskapssammanställningen på workshoppen den 6 oktober arbetar vi vidare med visioner och utvecklingsförslag för området. Hur vill vi att det skall se ut i Vombsänkan i framtiden? Anmälan till Sanna Månsson, sanna.mansson@sjobo.se eller Eva osterman, eva.osterman@sjobo.se.

Gruppdiskussion om kvaliteter i Vombsänkan. Östarps gästgivargård 10 oktober 2012. Foto: Per Blomberg

Tredje internationella konferensen i Litauen i LIFEscape 10-11 oktober 2012. Foto Per Blomberg.

Workshop om delaktighet. Tredje internationella konferensen i Litauen i LIFEscape 10-11 oktober 2012. Foto Per Blomberg.

Nyhetsbrevet

Aktuellt i Klingavälsåns dalgång är ett nyhetsbrev med korta sammanfattningar av vad som händer i området när det gäller EU-projektet LIFEscape, landskapsfrågor, natur- och kulturmiljövärd. Redaktör är utvecklingsansvarig Per Blomberg vid Lunds kommun, Tekniska förvaltningen, Park- och naturkontoret. Nyhetsbrevet kommer att ges ut under 2011-2013 med fyra nummer per år. Synpunkter och tips kan skickas till per.blomberg@lund.se. Det går även bra att ringa till Per på tel 046-356976

